MGR INŻ. ANNA STEC

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Finansów i Prawa
e-mail: stec.anna.m@gmail.com

MGR KONRAD SARZYŃSKI

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
e-mail: konradsarzyński@gmail.com

TRENDY W GOSPODARCE KRAKOWA W LATACH 2015–2017

Słowa kluczowe: lokalizacja przedsiębiorstw, rozwój gospodarczy, analizy przestrzenne, przedsiębiorczość

Abstrakt. Celem artykułu jest ocena trendów w gospodarce Krakowa oraz prezentacja metod ilościowych i jakościowych jako narzędzi umożliwiających precyzyjne diagnozowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego. Stało to się możliwe dzięki zastosowaniu metod statystyki opisowej oraz przestrzennej analizy z zastosowaniem narzędzi GIS. Wykorzystane zostały dane o lokalizacji oraz dacie powstania nowych przedsiębiorstw w latach 2015–2017. Na podstawie uzyskanych wyników scharakteryzowano nowo powstające przedsiębiorstwa w Krakowie ze względu na sektor gospodarki, w którym działają, określono profil gospodarczy poszczególnych lokalizacji, wskazano najpopularniejsze lokalizacje dla nowych przedsiębiorstw oraz zbadano przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw. W analizowanym okresie nastąpiły pozytywne zmiany w gospodarce miasta objawiające się we wzroście udziału przedsiębiorstw świadczących usługi wyższego rzędu, w tym tych wysoce wyspecjalizowanych.

Krakow trends in the economy in the years 2015–2017

Key words: location of enterprises, economic development, spatial analysis, entrepreneurship

Abstract. The aim of the article is to assess trends in the economy of Kraków and to present spatial analyzes as a tool enabling precise diagnosis of economic development. Achieving it became possible thanks to the use of descriptive statistics methods and spatial analysis using GIS tools. Location data and the date of creation of new enterprises in the years 2015–2017 were used. We characterized newly established enterprises in Kraków based on the economic sector in which they operate, determine the profile of chosen locations, identify the most popular areas for new enterprises and explore the survivability of newly established enterprises. In the analyzed period there were positive changes in the city's economy manifested in the increase in the share of highly specialized enterprises.

Wprowadzenie

Rozwój lokalnej gospodarki jest uzależniony od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Te ostatnie są wyjątkowo trudne do zdiagnozowania ze względu na fakt, że na kondycję miejskiej gospodarki wpływają nie tylko uwarunkowania lokalne, ale także wydarzenia w kraju i na świecie.

Jednym ze źródeł informacji o wydajności miejskiej gospodarki i zmianach w niej zachodzących są nowo powstające przedsiębiorstwa, a zwłaszcza ich liczba, rozmieszczenie przestrzenne i zróżnicowanie sektorowe.

O rozwoju gospodarki miejskiej na miarę XXI wieku może świadczyć obecność tak zwanych usług wyższego rzędu rozumianych na potrzeby tego badania jako 9 sekcji PKD¹. Wymagają one wykwalifikowanych pracowników i oferują zaawansowane usługi świadczące o rozwiniętym rynku.

Lokalizacja nowych przedsiębiorstw ma duże znaczenie dla rozwoju miasta. Zbyt duża koncentracja może doprowadzić do negatywnych zmian polegających na wypychaniu mieszkańców poza centrum miasta oraz na nieatrakcyjnej ofercie handlowo-usługowej pozostałych terenów. Dodatkowym problemem może być nadmierne obciążenie infrastruktury drogowej ze względu na konieczność dojazdu z terenu całego miasta do wybranych, najczęściej centralnych dzielnic.

Celem artykułu jest ocena trendów w gospodarce Krakowa oraz zaprezentowanie analiz przestrzennych jako narzędzia umożliwiającego precyzyjne diagnozowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego.

Postawione zostały dwie hipotezy:

H1: W strukturze gospodarki Krakowa zachodzą pozytywne zmiany rozumiane jako wzrost udziału usług wyższego rzędu (sekcje PKD: J, K, L, M, N, O, P, Q, R).

H2: Nowe przedsiębiorstwa są rejestrowane niemal wyłącznie w centrum miasta.

Do weryfikacji hipotez zostały wykorzystane narzędzia analizy przestrzennej oraz statystyki opisowej, czego efektem są dane zarówno o ogólnych zmianach ilościowych w liczbie przedsiębiorstw z podziałem na sekcje, jak i informacje o rozmieszczeniu przestrzennym analizowanych przedsiębiorstw.

1 Do usług wyższego rzędu można zaliczyć sekcje: J – Informacja i komunikacja, K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązujące zabezpieczenia społeczne, P – Edukacja, Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

1. Struktura gospodarki, przedsiębiorczość i znaczenie lokalizacji

Koncepcja trójsektorowej struktury gospodarki znana jest już od lat trzydziestych XX wieku i została rozwinięta przez Fishera, Clarka i Fourastiego (zob. np. Fisher, 1939). Polega ona na agregacji działów (sekcji) gospodarki narodowej do trzech sektorów: rolniczego (sektor I), przemysłowego (sektor II) i usługowego (sektor III). Podstawą powyższej teorii jest to, że wraz z historycznymi zmianami rozwoju gospodarek narodowych zmniejszony został udział osób zatrudnionych w sektorze I na rzecz II oraz nastąpił wzrost roli III sektora, powiązanego z rozwojem gospodarczym (Zajdel, 2011). Choć wzrost udziału sektora usług nie gwarantuje rozwoju gospodarczego i w XXI wieku nie może już być synonimem zamożności kraju, koncepcja ta wciąż umożliwia szybkie oraz stosunkowo łatwe sprofilowanie gospodarki analizowanego obszaru i porównanie w czasie lub z innymi obszarami.

Model rozwoju gospodarczego GEM kładzie z kolei szczególny nacisk na nowe przedsiębiorstwa i do podziału gospodarki wykorzystuje kryterium czasu funkcjonowania przedsiębiorstwa. Prowadzone cyklicznie badania mają na celu: pomiar różnic w przedsiębiorczych postawach, aktywności i aspiracjach pomiędzy krajami, identyfikację czynników determinujących naturę i poziom krajowej aktywności przedsiębiorczej oraz określenie implikacji wyników badań dla polityki społeczno-gospodarczej, w tym wspierania przedsiębiorczości (PARP, 2017).

Skupienie się na początkowym okresie funkcjonowania przedsiębiorstwa (zob. rys. 1) pozwala dostrzec trendy w gospodarce na wczesnym etapie i lepiej zdiagnozować jej stan. W modelu tym jako preprzedsiębiorców rozumie się osoby prowadzące działalność gospodarczą do 3 miesięcy. Nowi przedsiębiorcy prowadzą działalność od 3 do 42 miesięcy, natomiast firma staje się dojrzała po 3,5 roku funkcjonowania.

Rysunek 1. Proces przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu PARP (2017).

Polska gospodarka jest podzielona w ramach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), która jest klasyfikacją pięciopoziomową z jednym dodatkowym poziomem pośrednim dla niektórych sekcji. Poziom pierwszy (sekcja) dzieli ogólną zbiorowość na kategorie działalności grupujące czynności związane ze sobą z punktu widzenia tradycyjnie ukształtowanego, ogólnego podziału pracy (Rozporządzenie,

2007). Kategorie te są oznaczone jednoliterowym kodem alfabetycznym. Aktualnie obowiązuje wersja z 2007 roku, której wdrożenie wiązało się z dostosowaniem do Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej, Rev. 2 (NACE Rev. 2). Był to proces skomplikowany i długotrwały (Bielak, Bieniek, Wojciechowska, 2009) – formalnie zakończony 1 stycznia 2010 roku.

W ramach obowiązującego podziału funkcjonuje 21 sekcji oznaczonych literami od „A” do „U”. Szczególna uwaga została poświęcona sektorom usług wyższego rzędu, na które składa się 9 sekcji oznaczonych literami od „J” do „R” (por. Śleszyński, 2007, s. 154). Wzrost liczby przedsiębiorstw w tych sekcjach jest oznaką występowania popytu na wysoce wyspecjalizowane usługi. W przeprowadzonej analizie przyjęliśmy, że jest to pośrednia oznaka rozwoju gospodarczego miasta.

W XXI wieku, dobie cyfrowej gospodarki i ogromnej łatwości w nawiązywaniu kontaktów biznesowych przez internet, może się wydawać, że lokalizacja staje się mniej istotna. Jak jednak słusznie zauważa Nowicki (2015) w przeglądzie literatury, jest to wciąż jeden z kluczowych elementów składających się na sukces lub porażkę przedsiębiorstw.

Lokalizację przedsiębiorstwa można rozpatrywać w aspekcie ogólnym i szczegółowym. Lokalizacja ogólna dotyczy, w zależności od rodzaju i skali przedsiębiorstwa, wyboru danego kraju, regionu, województwa czy miasta, podczas gdy lokalizacja szczegółowa oznacza wybór konkretnego miejsca prowadzenia działalności (Godlewska-Majkowska, 2013, s. 8). Przeprowadzona analiza skupia się na lokalizacji szczegółowej – dotyczy przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Krakowa, zatem o wspólnej lokalizacji ogólnej.

Badania nad lokalizacją skupiają się przede wszystkim na wymiarze ogólnym, dotyczącym na przykład poszczególnych gmin czy województw, a także w skali europejskiej – państw. Wynika to między innymi z dostępności danych, łatwości w porównaniu ze sobą zbiorczych danych dla poszczególnych miast czy wreszcie jest to uzasadnione w analizie dużych przedsiębiorstw, dla których szczegółowa lokalizacja ma mniejsze znaczenie. Analizy dotyczące lokalizacji ogólnej mają charakter zbliżony do pozostałych badań regionalnych (np. Venanzoni, Carlucci, Salvati, 2017), podczas gdy lokalizacja szczegółowa wymaga odmiennego, silniej osadzonego w analizie przestrzennej podejścia (np. Maté-Sánchez-Val, López-Hernandez, Rodriguez Fuentes, 2018).

2. Charakterystyka gospodarki Krakowa

Kraków jest stolicą województwa małopolskiego, ważnym ośrodkiem akademickim i turystycznym oraz jednym z największych miast w kraju (tab. 1). W ostatnich latach miasto jest powszechnie rozpoznawalne ze względu na trzy obszary: turystykę, szkolnictwo i sektor BPO/SSC.

Turystyka odgrywa dużą rolę w funkcjonowaniu miasta, stanowiąc z jednej strony o jego popularności i powodując rozwój branż związanych z obsługą turystów, z drugiej jednak strony obciążając infrastrukturę miejską. Stale obecnym problemem są również turyści nadużywający alkoholu, budzący skrajne emocje od kilkunastu lat (zob. np. Dańko, 2016; Tymczak, 2018).

Szkolnictwo wyższe ma znaczący wpływ na kształt rynku pracy w Krakowie. Dzięki dużej liczbie uczelni wyższych z prestiżowymi kierunkami kształcenia, miasto przyciąga przede wszystkim zagraniczne firmy poszukujące dobrze wykształconych absolwentów.

Branża BPO/SSC, czyli Business Process Outsourcing i Shared Service Center, cechuje się wysokim popytem na nowoczesne powierzchnie biurowe i dobrze wykształconych pracowników, zwłaszcza kierunków ekonomicznych. Rozwinięte szkolnictwo wyższe w Krakowie ułatwia rozwój tego sektora. Jednym z lepszych mierników ogólnej atrakcyjności miasta w globalnej gospodarce jest corocznie wydawany raport Tholons Services Globalization City Index, w którego ostatniej edycji z 2017 roku Kraków zajął ósme miejsce na świecie, z europejskich miast ustępując jedynie Dublinowi, który uplasował się na siódmym miejscu (Tholons, 2017).

Tabela 1. Charakterystyka społeczno-ekonomiczna Krakowa w 2017 roku

Wskaźnik	Wartość
Liczba ludności	767 348
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	462 807
Szkolnictwo wyższe	
Liczba uczelni wyższych	22
Liczba studentów	160 675
Liczba absolwentów	57 067
Gospodarka	
Liczba podmiotów gospodarki narodowej	138 515
Liczba spółek handlowych z kapitałem zagranicznym	4965
Stopa bezrobocia	2,8%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	4920 zł
Turystyka	
Turyści krajowi	7 430 000
Turyści zagraniczni	2 620 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i UM Kraków.

Przed udzieleniem odpowiedzi na pytanie, w jakiej fazie rozwoju gospodarczego jest gospodarka Krakowa, trzeba wspomnieć o dynamice przedsiębiorczości. Jednym ze sposobów jej wyrażania jest liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (rys. 2). Zarówno w całym kraju, jak i w Krakowie wskaźnik ten był najwyższy w 2017 roku. W oczywisty sposób zagęszczenie podmiotów gospodarczych jest wyższe w mieście niż w kraju obejmującym również tereny wiejskie. W analizowanym okresie różnica ta wzrosła z 59,38% w 2015 roku do 61,02% na korzyść Krakowa. Największą dynamikę przyrostu liczby podmiotów gospodarczych odnotowano w Krakowie w przedsiębiorstwach handlowych, gdzie wzrost wyniósł niemal 18% w latach 2015–2017 (Urząd Miasta Krakowa, 2018).

Rysunek 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych.

Spojrzenie na strukturę przedsiębiorczości, a w szczególności na sekcje PKD, pozwala na odniesienie się do koncepcji sektorowości gospodarki oraz faz rozwoju gospodarczego. Podstawą tej koncepcji jest to, że wraz z historycznymi zmianami rozwoju gospodarki narodowej zmniejszony został udział osób zatrudnionych w sektorze I na rzecz II oraz nastąpił wzrost roli III sektora powiązanego z rozwojem gospodarczym. Dlatego też kolejno wyróżnić można było: gospodarkę zorientowaną na czynniki produkcji, gospodarkę zorientowaną na efektywność oraz gospodarkę zorientowaną na innowacje (Zajdel, 2007). Na rysunku 3 zagregowano modele rozwoju gospodarczego: model GEM oraz koncepcję trójsektorowości.

Rysunek 3. Schemat rozwoju gospodarczego

Źródło: opracowanie własne.

Z uwagi na to, że przedsiębiorstwa klasyfikowane są według PKD, gdzie głównym rozróżnieniem poszczególnych gałęzi gospodarczych są sekcje, podjęliśmy próbę przypisania poszczególnych sekcji PKD do trzech sektorów gospodarki (tab. 2). Następnie na podstawie danych dla miasta Krakowa (aktualność 2017 r.) określono procent przedsiębiorstw zarejestrowanych w poszczególnych sekcjach PKD.

Tabela 2. Podział sektorów gospodarki na sekcje PKD

Sektor gospodarki	Sekcja PKD	% przedsiębiorstw
Rolniczy	A, B	0,29
Przemysłowy	C, D, E, F, H	21,6
Usługowy	G, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U	78,11

Źródło: opracowanie własne.

Wstępnym etapem była analiza wszystkich przedsiębiorstw pod kątem sekcji PKD. Wyniki wskazały na przewagę sektora usługowego, a tym samym na rozwiniętą gospodarkę miasta (rys. 4).

Wyrażna dominacja handlu hurtowego i detalicznego wynika z dużej liczby niewielkich lokali handlowych rozsianych po całym mieście. Wysoki udział działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, do której zaliczają się między innymi kancelarie prawne, biura rachunkowe czy biura projektowe, wskazuje na wysoko rozwiniętą gospodarkę miasta zgłaszającą popyt na takie usługi. Z kolei trzecie miejsce budownictwa wynika z ożywionej działalności deweloperskiej, a także dużego i niezwykle aktywnego rynku nieruchomości w mieście, w tym dużej liczby mieszkań na wynajem dla studentów.

Rysunek 4. Najpopularniejsze sekcje PKD w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne.

3. Analiza ilościowa przedsiębiorstw w Krakowie w latach 2015–2017

Badania ilościowe mają wiele zalet, ponieważ umożliwiają między innymi porównanie kilku złożonych zbiorów danych, w tym zbadanie wpływu różnorodnych zjawisk na przedmiot badań, jak również systematyzują badania. Do analiz wykorzystano dane dotyczące nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na terenie Krakowa w latach 2015–2017 celem określenia zaistniałych trendów: najpopularniejszych sekcji gospodarki i zachodzących zmian, w tym w strukturze wielkościowej przedsiębiorstw.

W 2015 roku na terenie miasta zarejestrowanych było ogółem 133 233 podmioty gospodarki narodowej (Urząd Miasta Krakowa, 2018). Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów w tym roku największą popularnością w strukturze przedsiębiorstw cieszyła się sekcja G – branża trudniąca się handlem hurtowym oraz detalicznym. W większości zakładano małe firmy zatrudniające do 9 osób (rys. 5).

W 2016 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła do 134 514. Wśród nowo powstających podmiotów zachowany został trend deklarowanego profilu prowadzonej działalności, wciąż dominowały sekcje: G (handel hurtowy oraz detaliczny), M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) oraz J (informacja i komunikacja). Na uwagę zasługuje fakt, że w tym roku na rynku pojawiły się dużo większe podmioty zatrudniające większą liczbę pracowników (rys. 6).

Rysunek 5. Analiza podmiotów gospodarki narodowej powstałych w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 6. Analiza podmiotów gospodarki narodowej powstałych w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2017 był kolejnym okresem wzrostowym, gdzie liczba ogółem istniejących powstałych podmiotów wzrosła o prawie 3%. Warto podkreślić, że preferencje biznesowe nowych przedsiębiorców uległy lekkiej modyfikacji w porównaniu z latami poprzednimi (dominacja sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), oraz to, że zakładane były w przytłaczającej większości małe firmy – zatrudniające 1–9 osób (rys. 7).

Zestawienie ze sobą danych z trzech kolejnych okresów dostarcza wielu informacji, cennych z punktu widzenia zarządzania miastem. Taka analiza pokazała, na jakiego rodzaju usługi jest największy popyt na rynku. Może to być również ważna informacja dla decydentów, którzy kształtują politykę miejską, odpowiadając między innymi za wysokość stawek podatków lokalnych bądź opracowując programy strategiczne mające na celu wspieranie szczególnie drobnej przedsiębiorczości.

Rysunek 7. Analiza podmiotów gospodarki narodowej powstałych w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne.

Przeanalizowano także dane dotyczące nowych firm rozpoczynających swoją działalność w latach 2015–2017 pod kątem oszacowania udziału firm zaliczanych do świadczących usługi wyższego rzędu. Analiza pokazała, że z każdym kolejnym rokiem wzrastał udział przedsiębiorstw wyższego rzędu. W 2015 roku wynosił on 50,74%, w 2016 roku – 52,43%, zaś w 2017 roku – 54,18%. Oznacza to, że pierwsza z postawionych hipotez została zweryfikowana pozytywnie. Rozkład sekcji wchodzących do usług wyższego rzędu wskazuje na dominację sekcji M oraz J (rys. 8).

Rysunek 8. Procent usług wyższego rzędu w ogóle nowo zarejestrowanych firm w latach 2015–2017

Źródło: opracowanie własne.

Zauważyć należy, że w danym roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w ogóle istniejących jest zmienna (rys. 9). W 2016 roku zarejestrowano mniej podmiotów w porównaniu z rokiem ubiegłym, zaś ogólna liczba podmiotów w 2016 roku była większa niż w 2015 roku. Świadczy to o tym, że dużo więcej podmiotów

zakończyło swoją działalność na terenie Krakowa, niż rozpoczęło. Między 2015 a 2016 rokiem nastąpił przyrost ogółu zarejestrowanych podmiotów o niemal 3,3%, zaś w tym okresie zarejestrowano mniej podmiotów (spadek o ponad 1 tys.). Pokazuje to, że na rynku krakowskim utrzymało się więcej podmiotów, lecz wciąż około 6 tys. podjęło decyzje o zakończeniu, przeniesieniu bądź zawieszeniu działalności. Natomiast między 2016 a 2017 rokiem, podobnie jak poprzednio, nastąpił przyrost ogółu zarejestrowanych podmiotów – o prawie 3%. Nastąpił też przyrost nowo zarejestrowanych podmiotów (wzrost o ponad 2 tys.). Pomimo wzrostu liczby nowo zarejestrowanych podmiotów wciąż około 5 tys. zniknęło z gospodarczej mapy Krakowa. Taka analiza pokazuje, że możliwe jest zbadanie ogólnej przeżywalności, natomiast ciężko jest określić dokładny staż firmy znikającej z rejestru podmiotów. Analiza tego typu dowodzi o możliwości zbadania gospodarki w ujęciu mikroekonomicznym.

Rysunek 9. Stosunek nowych podmiotów gospodarczych w ogóle funkcjonujących w poszczególnych latach 2015–2017

Źródło: opracowanie własne.

Podążając za poprzednią analizą, podjęto próbę zbadania stadium rozwoju firmy, a więc jej doświadczenia i stażu na rynku (rys. 10). W tym celu wykorzystano mierniki z modelu GEM stosowane w modelowaniu procesu przedsiębiorczości. Dysponując informacją odnośnie do daty rozpoczęcia działalności przedsiębiorstw, możliwe było wskazanie firm w poszczególnych fazach przedsiębiorczości. W 2017 roku 74,87% ogółu podmiotów stanowiły dojrzałe firmy (funkcjonujące na rynku powyżej 42 miesięcy), 2,16% to preprzesiębiorcy (czas funkcjonowania nie przekracza 3 miesięcy) oraz 22,97% to nowi przedsiębiorcy (firmy obecne na rynku 3–42 miesiące).

Rysunek 10. Firmy w poszczególnych fazach przedsiębiorczości w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne.

Model GEM różnicuje przedsiębiorczość za pomocą kilku kryteriów, w tym TEA – wskaźnik przedsiębiorczości we wczesnym stadium. Oznacza on procent ludności w wieku produkcyjnym, zaangażowany w zakładanie działalności gospodarczej działającej do 3,5 roku. Drugim miernikiem jest wskaźnik dojrzałych firm – odsetek osób w wieku produkcyjnym zaangażowanych w prowadzenie firmy działającej na rynku dłużej niż 3,5 roku. Na rysunku 11 przedstawiono omawiane dwa wskaźniki dla Krakowa, Polski oraz Unii Europejskiej (dane za 2017 r.). Tak wysoki wskaźnik „dojrzałe firmy” dla Krakowa wynikać może z tego, że w źródłowych danych zestawiających podmioty gospodarcze na terenie Krakowa znajdują się organizacje sektora publicznego, które działają nieprzerwalnie od kilkunastu lat.

Rysunek 11. Wskaźniki przedsiębiorczości na podstawie badań GEM – 2017 rok

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone analizy ilościowe umożliwiły nakreślenie ogólnego stanu krakowskiej gospodarki. Ze względu na profil miasta nie jest zaskoczeniem dominacja sektora usługowego i marginalna pozycja sektora rolniczego.

4. Analiza przestrzenna przedsiębiorstw w Krakowie

Część ta poświęcona jest analizom przestrzennym, które mają wskazać graficzne zagęszczenie podmiotów gospodarczych na terenie miasta Krakowa oraz pokazać tendencję zmiany gęstości zaobserwowaną w latach 2010–2017.

Do niniejszych analiz wykorzystano przestrzenną bazę danych przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie miasta Krakowa w latach 2015–2017. Atrybut przestrzenny umożliwił graficzne rozlokowanie podmiotów gospodarczych w granicach miasta.

W pierwszej kolejności przeanalizowano zagęszczenie przedsiębiorstw, które zostały zarejestrowane i rozpoczęły swoją działalność począwszy od 2010 roku oraz funkcjonowały na rynku do końca 2017 roku. W tym przypadku wybrano szerszy rozkład czasowy ze względu na pokazanie dynamiki zmian i tła rozważań. Co więcej, porównywanie ze sobą danych za lata 2015–2017 ze względu na specyfikę analiz przestrzennych nie ukazałoby większych różnic, a dane z tak krótkiego okresu byłyby trudne do zobrazowania na mapie.

Rysunek 12. Zmiana gęstości w przestrzeni Krakowa w okresie 2010–2017

Źródło: opracowanie własne.

W badanym okresie zaobserwowano tendencję wzrostową – nastąpił przyrost liczby podmiotów gospodarczych. W centrum wzrost był największy, przekraczający

tysiąc podmiotów (rys. 12). Im dalej od centrum, tym zagęszczenie, i tym samym liczba podmiotów maleje, co może mieć związek z dostępną infrastrukturą społeczną oraz techniczną, ale też atrakcyjnym, znanym i rozpoznawalnym historycznym centrum miasta, przyciągającym nowe podmioty.

W dalszej kolejności skupiono się na wybranych sekcjach usług wyższego rzędu: G (handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Zauważono, że zagęszczenie tego typu podmiotów różni się nieco od tendencji dla całego miasta – sekcja G jest mocno skoncentrowana w ścisłym centrum miasta, natomiast największe skupisko przedsiębiorstw z sekcji M rozciąga się na osi wschód–zachód, niejako w poprzek skupiska wyznaczonego przez wszystkie przedsiębiorstwa na osi północ–południe (por. rys. 12 i 13).

Rysunek 13. Zagęszczenie aktywnych przedsiębiorstw zarejestrowanych w latach 2010–2017. Sekcja G (z lewej) oraz sekcja M (z prawej)

Źródło: opracowanie własne.

Przestrzenne zróżnicowanie podmiotów uwidoczniło główne skupiska poszczególnych branż. Powyższa analiza dostarczyła cennych informacji, pozwalając przejść do kolejnego kroku, a mianowicie do odpowiedzenia na pytanie, czy możliwe jest określenie profilu gospodarczego poszczególnych rejonów miasta.

Wiedząc, że w 2017 roku w rejonie Śródmieścia zlokalizowanych było najwięcej przedsiębiorstw, postanowiono dokładniej przeanalizować go pod kątem profilu działalności (rys. 14).

Wiodące branże występujące w badanym rejonie skorelowane są z ogólnym profilem gospodarczym całego miasta. Przeanalizowano również strukturę wielkośćową podmiotów i zauważono, że w zdecydowanej większości (89%) są to małe firmy, zatrudniające do 9 osób (rys. 15).

Rysunek 14. Najpopularniejsze sekcje PKD w Śródmieściu (stan na 2017 r.)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 15. Struktura wielkościowa przedsiębiorstw zlokalizowanych w Śródmieściu (stan na 2017 r.)

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza przestrzenna pokazała, że nowo zakładane przedsiębiorstwa skupiają się w centrum miasta, tworząc duży, zwarty obszar o niespotykanej poza nim skali przyrostu przedsiębiorstw. Wyniki te pozwalają pozytywnie zweryfikować drugą z postawionych hipotez.

Podsumowanie

Celem artykułu była ocena trendów w gospodarce Krakowa oraz zaprezentowanie analiz przestrzennych jako narzędzia umożliwiającego precyzyjne diagnozowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego.

W wyniku przeprowadzonych analiz udało się pozytywnie zweryfikować hipotezę, że w strukturze gospodarki Krakowa zachodzą pozytywne zmiany rozumiane

jako wzrost udziału usług wyższego rzędu (sekcje PKD: J, K, L, M, N, O, P, Q, R). W analizowanych latach kształtował się on na poziomie 1,69–1,75 p.p., co można interpretować jako umiarkowanie intensywny, stabilny wzrost.

Także druga z postawionych hipotez, traktująca o koncentracji przedsiębiorstw w centrum miasta, została zweryfikowana pozytywnie. Obszar o największym przyroście przedsiębiorstw pokrywa się z terenami ścisłego centrum miasta.

Otrzymane wyniki wskazują, że Kraków stale się rozwija, a wysoce wyspecjalizowane przedsiębiorstwa usługowe z roku na rok są coraz istotniejszą częścią gospodarki, już w tej chwili stanowiąc ponad połowę wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie miasta.

Literatura

- Bielak, R., Bieniek, M., Wojciechowska, E. (2009). Polska Klasyfikacja Działalności 2007 – wdrażanie i konsekwencje zmian. *Wiadomości Statystyczne*, 6, 27–40.
- Dańko, I. (2006). *Pijani Anglicy rozrabiają w Krakowie*. Pobrane z: <http://wyborcza.pl/1,75248,3498189.html> (20.07.2006).
- Fisher, A.G.B. (1939). Production, Primary, Secondary and Tertiary. *Economic Record*, 15 (1), 24–38. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4932.1939.tb01015.x>.
- Godlewska-Majkowska, H. (2013). *Lokalizacja przedsiębiorstwa w gospodarce globalnej*. Warszawa: Difin.
- Maté-Sánchez-Val, M., López-Hernandez, F., Rodriguez Fuentes, C.C. (2018). Geographical Factors and Business Failure: An Empirical Study from the Madrid Metropolitan Area. *Economic Modelling*, 74, 275–283. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.05.022>.
- Nowicki, M. (2015). Czy lokalizacja przedsiębiorstwa może sprzyjać przełamywaniu jego kryzysów rozwojowych? *Marketing i Rynek*, 5 (CD), 335–357.
- PARP (2017). *Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor – Polska*. Warszawa: Wyd. Naukowe ITE – PIB.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 24.12.2007 w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Dz.U. 2007, nr 251, poz. 1885.
- Schemat klasyfikacji*. GUS. Pobrane z: http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pdf/2_PKD-2007-schemat_2.pdf (27.08.2018).
- Śleszyński, P. (2007). *Gospodarcze funkcje kontrolne w przestrzeni Polski*. Warszawa: IGiPZ PAN.
- Tholons (2017). Tholons Services Globalization City Index. Pobrane z: <http://www.tholons.com/Tholonstop100/TholonsTop100-2017v.7.pdf> (27.08.2018).

- Tymczak, P. (2018). *Kraków. Mieszkańcy: Mamy dość pijanych turystów. Urzędnicy: Krakowianie też piją*. Pobrało z: <http://krakow.naszemiasto.pl/arttykul/krakow-mieszkancy-mamy-dosc-pijanych-turystow-urzednicy,4381909,art,t,id,tm.html> (19.01.2018).
- Urząd Miasta Krakowa (2018). *Kraków w liczbach 2017*.
- Venanzoni, G., Carlucci, M., Salvati, L. (2017). Latent Sprawl Patterns and the Spatial Distribution of Businesses in a Southern European City. *Cities*, 62, 50–61. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.12.008>.
- Zajdel, M. (2007). Trójsektorowa struktura gospodarcza w Polsce jako miernik rozwoju (wybrane aspekty). *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 11, 419–430.